

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Krønike-Riim til Børne-Lærdom med Indledning og Anmærkninger

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Krønike-Riim til Børne-Lærdom med Indledning og Anmærkninger", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1829_477A-txr-shoot-idm59.pdf (tilgået 30. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Oversigt over manuskripter og tryk

Manuskripter

På Det Kongelige Bibliotek, København, findes følgende manuskripter, som knytter sig til tilblivelsen af *Krønike-Riim til Børne-Lærdom med Indledning og Anmærkninger* (herefter forkortet: *Krønike-Riim*). Alle befinder sig i Grundtvig-arkivet undtagen det sidste manuskript fra Ny Kongelig Samling.

Signatur	Type	Indhold
Fasc. 225.17	kladde	opslagsord til afsnittet "Anmærkninger"
Fasc. 330.15	kladde	opslagsord til afsnittet "Anmærkninger"
Fasc. 402.a.1	kladde	fortale
Fasc. 402.a.2	kladde	forside og fortale
Fasc. 402.a.3	kladde	"Europa, Asien og Afrika"
Fasc. 402.a.4	kladde	"Den Assyriske Magt"
Fasc. 402.a.5	kladde	"Den Persiske Magt"
Fasc. 402.a.6	kladde	"Den Græske Magt"
Fasc. 402.a.7	kladde	"Europa, Asien og Afrika"
Fasc. 402.a.8	kladde	"Det Assyriske Herredømme"
Fasc. 402.a.9	kladde	"Det Persiske Herredømme"
Fasc. 402.a.10	kladde	"Det græske Herredømme"
Fasc. 402.a.11	kladde	"Middel-Havet"
Fasc. 402.a.12	kladde	"Persepolis"
Fasc. 402.a.13	kladde	"Grækenland"
Fasc. 402.a.14	kladde	"Alexander den Store"
Fasc. 402.a.15	udkast	"Rom"
Fasc. 402.a.16	kladde	"Øster-Søen"
Fasc. 402.a.17	kladde	"Keiser Augustus"
Fasc. 402.a.18	udkast	"Araberne"
Fasc. 402.a.19	kladde	"VI. Frankerne"
Fasc. 402.a.20	kladde	"VII. Tyskerne"
Fasc. 402.a.21	kladde	"Paven i Rom"
Fasc. 402.a.22	kladde	"Tyskland"
Fasc. 402.a.23	kladde	"Paven i Rom"
Fasc. 402.a.24	kladde	"Tyrken"
Fasc. 402.a.25	kladde	"Spanien"
Fasc. 402.a.26	kladde	"XIII England"; svarer til "XLVI. John Bull"
Fasc. 402.a.27	kladde	"XIV Rusland"
Fasc. 402.a.28	kladde	"XII Frankrig"
Fasc. 402.a.29	kladde	"XV Den Christne Tro"
Fasc. 402.a.30	kladde	"IX Tyrken"
Fasc. 402.a.31	kladde	"X. Spanien"
Fasc. 402.a.32	kladde	"XI. Det Østerrigske Huus"
Fasc. 402.a.33	kladde	"XII Frankerig"
Fasc. 402.a.34	kladde	"XIII England"; svarer til "XLVI. John Bull"
Fasc. 402.a.35	kladde	"XIV. Rusland"
Fasc. 402.a.36	kladde	"XLVIII Rusland"
Fasc. 402.a.37	kladde	"XLIV Friedrich den Eneste"
Fasc. 402.a.38	kladde	"XLVII England"
Fasc. 402.a.39	kladde	"XLVIII Skotland"
Fasc. 402.a.40	kladde	"Den Christne Tro"
Fasc. 402.a.41	kladde	"Danmark"

- Fasc. 403.1 kladde "Nilen"
Fasc. 403.2 kladde "Jordan"
Fasc. 403.3 kladde "Troja"
Fasc. 403.4 kladde "Kong Krøsos"
Fasc. 403.5 kladde "Tyros og Sidon"
Fasc. 403.6 kladde "Babylon og Ninive"
Fasc. 403.7 kladde "Bethlehem"
Fasc. 403.8 kladde "Konstantinopel"
Fasc. 403.9 kladde "Mekka"
Fasc. 403.10 udkast to verslinjer til enten "Grækenland" eller "Alexander den Store"
Fasc. 403.11 udkast "Rom"
Fasc. 403.12 kladde "XVII Rom"
Fasc. 403.13 udkast "Græker-Magten"
Fasc. 403.14 kladde "IV. Den Romerske Magt"
Fasc. 403.15 kladde "Araberne"
Fasc. 403.16 kladde "Det Romerske Herredømme"
Fasc. 403.17 kladde "Araberne"
Fasc. 403.18 kladde "Frankerne"
Fasc. 403.19 kladde "Tydskerne"
Fasc. 403.21 udkast "XXXI. Hanse-Stæderne"
Fasc. 403.22 udkast hører formentlig til digtet "Jerusalem"
NKS 3926, 4o renskrift hele værket undtaget indholdsfortegnelsen

En del af manuskripterne er udgivet eller beskrevet i Svend Grundtvigs tredjeudgave af *Krønike-Riim* (Grundtvig 1875, s. IX-XII, 287-300).

Førstetrykket

Nummer i *Bibliografien*: 477A.

Krønike-Riim til Børne-Lærdom med Indledning og Anmærkninger udkom 1829 i den Wahlske Boghandlings forlag og var trykt hos C. Græbe. Værket annonceredes til salg den 6. marts i Adresseavisen. Et hæftet eksemplar kostede 1 rigsbankdaler. Der foreligger ikke oplysninger om salgstal eller oplagets størrelse.

Senere udgaver

Førstetrykkets "Fortale og Indledning" (s. [III]-XX) udkom senere på året 1829 separat i en let forkortet udgave med titlen *Historisk Børne-Lærdom*. Dette værk udkom i syv udgaver, jf. tekstredigeringen til *Historisk Børne-Lærdom*.

I 1842 udkom *Krønike-Riim* i en revideret og forøget andenudgaven med 87 digte (Grundtvig 1842). Her blev 45 af førsteudgavens 52 digte genoptrykt. Af de syv resterende digte blev fem udeladt: "Jerusalem", "Antiochien", "Italien", "Friedrich den Eneste" og "Engeland". Digtene "Alexandrien" og "Rom" blev omskrevet og har ikke meget mere end titlen til fælles med førsteudgaven.

Mindst 15 digte fra førsteudgaven blev i Grundtvigs levetid udgivet i andres antologier og tidsskrifter. For yderligere oplysninger om graden af bearbejdelse henvises til *Bibliografien*, bind 1, s. 232-239. Trykkestedet er København, hvis intet andet sted nævnes.

Digtene "Nilen" og "Kong Krøsus" blev genoptrykt i F.C. Petersens anmeldelse af *Krønike-Riim* i *Maanedsskrift for Litteratur* (1829, s. 233-235; 229 f.). "Kong Krøsus" blev også optaget i Lyder Sagens *Læsebog for Børn og Ungdommen*, 3. udg. Christiania 1834, nr. 135.

Af digtet "Grækenland" blev fem strofer bragt i *Kjøbenhavns-Posten* (9. marts 1829). Hele digtet findes i

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

Heinrich Nutzhorn & Ludvig Schrøder udg. (1872) *Historiske sange*, nr. 4.

Af digtet "Romer-Magten" blev fire strofer bragt i *Kjøbenhavns-Posten* (9. marts 1829).

"Constantin den Store" blev genoptrykt 1870 i N.F.S. Grundtvigs *Psalmer og aandelige Sange, Sang-Værk 2*, nr. 105. Strofe 10 blev udgivet som en selvstændig salme med førstelinjen "Hvem der smile kan ad Døden", trykt første gang i P.A. Fenger (1857) *Tillæg til evangelisk-christelig Psalmebog*, nr. 1.102.

"Øster-Søen" blev genoptrykt i F.C. Petersens anmeldelse af *Krønike-Riim* i *Maanedsskrift for Litteratur* (1829, s. 226 f.). Dette digt findes sammen med "Folke-Vandringen" og "Angel-Sachserne" i Heinrich Nutzhorn & Ludvig Schrøder udg. (1872) *Historiske sange*, nr. 6, 86 og 87. "Angel-Sachserne" findes også i J.T.A. Tang *Småfortællinger af Kristenfolkets historie, med sange til, udgivet for skolen* fra 1857, s. 30 f. Tang foreslog at benytte melodien fra 1837 til Grundtvigs digt fra 1810 "Kommer hid, I Piger smaae".

Digtet "Knud den Store" blev første gang genoptrykt 1848 i C.J. Brandt udg. *Rim og Sange til Fædrelandets Historie*, bind 1, s. 111-114. Brandts sangbog udkom i talrige udgaver. Digtet blev optaget i P.O. Boisens samling fra 1849 af *Nye og gamle Viser af og for Danske Folk*, nr. 46. Thomas Fengers melodi blev trykt i 1852 i P.O. Boisen & C. Bull udg. *100 Melodier til 'Nye og gamle Viser af og for Danske Folk'*, nr. 39.

"Alperne" udkom i Svend Grundtvigs udgave *N.F.S. Grundtvig: Digte* trykt 1869, nr. 22, og i Heinrich Nutzhorn & Ludvig Schrøder udg. (1872) *Historiske sange*, nr. 131.

"Gustav Adolph" udkom i Heinrich Nutzhorn & Ludvig Schrøder udg. (1872) *Historiske sange*, nr. 154.

Af digtet "John Bull" blev versafsnit 1, 3 og 4 bragt i *Kjøbenhavns-Posten* (9. marts 1829).

"Danmark" blev genoptrykt 1848 i C.J. Brandt udg. *Rim og Sange til Fædrelandets Historie* bind 1, s. 1 f.

"Den Christne Tro" blev genoptrykt flest gange:

- L.C. Hagen udg. (1832) *Historiske Psalmer og Riim til Børne-Lærdom*, nr. 52
- Lyder Sagen udg. (1834) *Læsebog for Børn og Ungdommen*, 3. udg. Christiania, nr. 260
- N.F.S. Grundtvig (1837) *Sang-Værk til den Danske Kirke, Sang-Værk 1*, nr. 1.
- J.C. Lindberg (1843) *Rosen-Kjæden en Samling af Psalmer og aandelige Sange*, nr. 142.
- P.R. Andresen (1849) *Bibelske Krønike-Riim, eller historiske Psalmer og Sange over de vigtigste Fortællinger af det gamle og nye Testamente til Børnelærdom*, 2. udg., Christiania, nr. 121.
- Lyder Sagen & P.J. Stub udg. (1861) *Læsebog i Modersmaalet for Børn og Ungdommen*. Bergen, nr. 284.
- N.F.S. Grundtvig (1868) *Psalmer og aandelige Sange, Sang-Værk 1*, nr. 1.

Desuden blev et udtog af "Den Christne Tro" udgivet som salmen med førstelinjen "Vidunderligst af alt paa Jord" i N.F.S. Grundtvig (1853) *Fest-Psalmer*, 5. udg., nr. 729. Salmen findes også i M.B. Landstad udg. *Kirke-Salmebog*, udgivet første gang i Christiania 1861, nr. 433.

Bibliografisk beskrivelse

De anvendte eksemplarer

- Eksemplar fra Det Kongelige Bibliotek (beskåret og indbundet, stregkode 130008496758. Katalognummer Hist. 6701-80).
- Eksemplar fra Grundtvig Centeret, Otto Møllers samling (ubeskåret og indbundet).
- Eksemplar fra Aarhus Katedralskoles Bibliotek, Aarhusianer Samfundets samling, udlånt til Grundtvig Centeret (beskåret og indbundet).

Eksemplar 1 er valgt som grundtekst og har afgivet faksimiler til udgaven. Den følgende bibliografiske beskrivelse tager udgangspunkt i eksemplar 1.

Formler

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

Eksemplaret er beskåret og måler ca. 184 × 106 mm. I det ubeskårne eksemplar 2 måler bladene op til ca. 196 × 120 mm.

Kollationsformel: π1, 2π4, 3π2, 4π4, 5π1, 1-108, 114, 121.

Signaturformel: \$2 signeret (-112).

Pagineringsformel: 97 blade, pagineret [2], I-III, IV-XX, XXI-XXII, 1, 2-167, 168-170 [=XXIV, 170].

Bogens format er oktav. Den består af fem præliminære, usignerede læg på hhv. 1, 4, 2, 4 og 1 blade. Derpå følger 10 læg a 8 blade og et læg a 4 blade. På sidste ark af det sidste læg er der påklippet et løsblad. De 10 komplette, signerede læg bærer signatur på de to første blade. Det sidste læg har kun signatur på første blad. Der er stum paginering ved side I-III, XXI-XXII, 1 og 168-170.

Indholdsoversigt

[i] *smudstitelblad*. [ii] *blank*. [I] *titelblad*. [II] *imprimatur*. [III]-XX: Fortale og Indledning. [XXI-XXII] Indhold. [1]-167: *tekst*. [168] *blank*. [169] Trykfeil. [170] *blank*.

Papir

Bogen er trykt på papir med kædelinjer.

Omslag

Eksemplar 2 har et oprindeligt brunt omslag med titlen trykt på forpermen: "Krönike-Riim / af / NIK. FRED. SEV. GRUNDTVIG." Se faksimile.

Intern varians

Der er både konstateret tekstlig og materiel varians. I eksemplar 1 er en rettelsesliste blevet påklippet som løsblad. Rettelseslisten findes hverken i eksemplar 2 eller eksemplar 3.

Det trykte omslag beskrevet ovenfor findes kun i eksemplar 2.

Tekstkritik

Anvendt litteratur

- Adresseavisen, se *Kjøbenhavns kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger*
- *Bibliografien*, se Johansen, Steen (1948-1954)
- Johansen, Steen (1948-1954) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs skrifter 1-4* København
- N.F.S. Grundtvig (1829) *Historisk Børne-Lærdom med Indledning og Anmærkninger*. København
- N.F.S. Grundtvig (1842) *Krönike-Riim til Levende Skolebrug med Oplysninger*, 2. udg. København
- Grundtvig, N.F.S (1875) *Krönike-Rim til levende Skolebrug, med Indledninger og Oplysninger*, udg. af Svend Grundtvig, 3. udg. København
- *Kjøbenhavns kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger* (1829), nr. 55, 6. marts.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

København